

Jak rozpocząć i prowadzić działalność gospodarczą ... na Węgrzech

Zasady prowadzenia działalności gospodarczej na Węgrzech

Węgry, kraj „bratanków”, dla wielu polskich przedsiębiorców mogą stanowić obiecujący rynek, na którym znajdą oni zarówno całkiem spory, choć wymagający rynek zbytu, jak również partnerów biznesowych.

Węgry w statystykach klasyfikowane są pod względem poziomu rozwoju gospodarczego i dochodu narodowego na głowę mieszkańca mniej więcej na poziomie naszego kraju, chociaż na przykład pod względem przyjętego kapitału zagranicznego w przeliczeniu na mieszkańca sporo nas wyprzedzają. Dodatkowo zwrócić uwagę należy na pozorną sprzeczność. Otóż przeciętny Węgier ma dochód per capita wyższy, niż Polak, za to miesięcznie zarabia znacznie mniej, ma też mniejszą siłę nabywczą swojego portfela. Świadczy to zapewne o wyższej stopie akumulacji dochodu narodowego, aniżeli w Polsce.

Można zresztą mnożyć podobieństwa i różnice pomiędzy naszymi krajami, niewątpliwie jest jednak iż warto znać zasady prowadzenia działalności gospodarczej na Węgrzech, chociażby po to, aby móc porównać je z naszymi. Warto przyjrzeć się Węgom jako krajowi, gdzie polski przedsiębiorca może znaleźć zachęcające warunki do prowadzenia przedsiębiorstwa.

Jeśli chodzi o wybór formy prowadzenia działalności gospodarczej na Węgrzech, to polski przedsiębiorca może wybierać pomiędzy działalnością prowadzoną przez osoby fizyczne oraz różne formy zorganizowane. Przez długi czas podstawą prawną zakładania spółek na Węgrzech, w tym zagranicznych, była kilkakrotnie nowelizowana ustawa nr VI z 1988 roku o spółkach gospodarczych oraz ściśle z nią powiązana ustawa nr XXIV z 1988 roku z kolejnymi nowelizacjami o inwestycjach zagranicznych na Węgrzech (ustawy węgierskie oprócz nazwy noszą również numer oznaczony cyfrą rzymską, co szalenie ułatwia ich odnalezienie). Od 16 czerwca 1998 r. obowiązuje nowa ustawa nr CXLIV, uchwalona w grudniu 1997 r., o prawie spółek i przedsiębiorstw. Ustawa ta – w swej istocie dość podobna do

nowego polskiego kodeksu spółek handlowych z 2000 roku - zapewnia możliwość zakładania spółek i prowadzenia przedsiębiorstw w tej samej formie prawnej co poprzednia, a główna różnica sprowadza się do podwyższenia wymogów kapitałowych przy zakładaniu odpowiednich spółek. Istniejącym spółkom nowa ustawa zostawiła okres dwóch lat (minął 15 czerwca 2000 r.) na dostosowanie się do nowych przepisów. Wspomniane ustawy określają formy, zasady działania i funkcjonowania przedsiębiorstw z udziałem osób prawnych i fizycznych, krajowych i zagranicznych, dla prowadzenia działalności gospodarczej na Węgrzech.

Dopuszcza się następujące formy prawne przedsiębiorców, co dotyczy również tych z udziałem zagranicznym:

- a. działalność osób fizycznych,
 - b. spółki osobowe:
 - spółka cywilna (Közkereseti társaság, skrót węg. kkt)
 - spółka komandytowa (Betéti társaság, skrót węg. bt)
 - c. spółki kapitałowe:
 - spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (Korlátolt felelősségű társaság skrót węg. Kft.)
 - spółka akcyjna (Részvénytársaság skrót węg. Rt.).
- ponadto występują również:
- d. zrzeszenie
 - e. wspólne przedsiębiorstwo

Pośród wymienionych form prowadzenia działalności gospodarczej najbardziej popularnymi – przynajmniej jeśli idzie o działalność w większym rozmiarze - i popieranymi przez państwo są spółki, a z tych najczęściej wybierane dla zakładania spółek z udziałem zagranicznym są: spółka komandytowa, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością oraz spółka akcyjna. Najogólniej rzecz ujmując, regulacja węgierskiego prawa spółek w swej zasadniczej treści nie odbiega od regulacji polskiej.

Specyfiką węgierskiego prawa jest stosunkowo uboga regulacja dotycząca najbardziej rozpowszechnionych w Polsce spółce osobowych, czyli nie posiadających osobowości prawnej. Istnieją bowiem jedynie dwa typy tych spółek, brak jest zaś zarówno spółki jawnej, jak również nowości w naszym kraju – spółki partnerskiej i komandytowo-akcyjnej. W spółce cywilnej – jak

w Polsce - wspólnicy zbiorowo, bez ograniczenia odpowiadają za zobowiązania spółki całym swoim majątkiem. Wspólnikami takich spółek mogą być zarówno osoby fizyczne, jak też prawne. Wspólnicy – jeśli są osobami fizycznymi - najczęściej osobiście świadczą pracę i wspólnie prowadzą działalność gospodarczą. W spółce komandytowej za zobowiązania spółki co najmniej jeden ze wspólników – komplementariusz (węg. beltág) odpowiada bez ograniczenia całym swoim majątkiem i przynajmniej jeden z nich, komandytariusz (węg. kültag) do wysokości swojej sumy komandytowej. Udziałowcami zarówno w spółce cywilnej, jak i komandytowej mogą być osoby fizyczne i prawne. Warunkiem jest jednak, że partner z nieograniczoną odpowiedzialnością w spółce komandytowej, może być udziałowcem tylko w jednej takiej spółce. Równocześnie spółka cywilna lub komandytowa nie może być wspólnikiem ponoszącym z nieograniczoną odpowiedzialność za zobowiązania (komplementariuszem) w innej spółce komandytowej. Nie istnieją – podobnie jak w naszym kraju -wymogi ustawowe co do wartości kapitału zakładowego, lub wymaganej wysokości wkładów wnoszonych do spółki cywilnej i komandytowej, a zysk jest dzielony w proporcji do objętych w zamian za wkłady „udziałów kapitałowych”, chyba że udziałowcy postanowią zgodnie o innym podziale zysku. Nie jest możliwe natomiast wykluczenie jednego lub kilku udziałowców z podziału zysku.

Spółkami kapitałowymi, posiadającymi osobowość prawną, na Węgrzech są spółka z ograniczoną odpowiedzialnością oraz spółka akcyjna. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością odpowiada za swoje zobowiązania do wysokości majątku spółki, a wspólnicy w zasadzie zwolnieni są z takiej odpowiedzialności ryzykując jedynie wniesionymi do spółki wkładami. Spółka z o.o. może być jednoosobowa, z tym, iż należy to zaznaczyć przy rejestracji spółki. Wymagana minimalna wartość kapitału założycielskiego, zgodnie z nową ustawą nr CXLIV, wynosi 3 miliony forintów (ok. 12 tys. USD). Na konto bankowe spółki należy wpłacić nie mniej niż 30% wysokości kapitału założycielskiego, lecz co najmniej 1 milion forintów, co oznacza iż w co najmniej takiej wysokości wspólnicy muszą wnieść kapitał w pieniądzu. W przypadku spółki jednoosobowej na konto należy wpłacić całą kwotę. Pozostała część kapitału założycielskiego może być wniesiona w formie aportu. Udziały wspólników mogą być różnej

wielkości, jednak minimalna wartość jednego udziału nie może być niższa niż 100 tysięcy forintów i bez reszty musi być podzielna przez 10 tys.

Dla spółki akcyjnej minimalny kapitał akcyjny wynosi 20 milionów forintów (ok. 80 tys. USD). Na konto bankowe należy wpłacić nie mniej niż 30% kapitału akcyjnego, lecz co najmniej 10 milionów forintów. Pozostała część kapitału akcyjnego może być wniesiona w formie niepieniężnej. Spółka akcyjna może być też zawiązywana i istnieć jako spółka jednoosobowa. Z kolei, w przypadku tworzenia banku, który może mieć wyłącznie formę spółki akcyjnej (podobnie jak w naszym kraju) wymagany jest kapitał założycielski w wysokości minimum 1 miliarda forintów.

Formalności poprzedzające rozpoczęcie działalności spółki

Podobnie jak w Polsce, decydującym momentem dla powstania prawnego bytu spółki handlowej jest jej rejestracja. Na Węgrzech wszystkie formy spółek – w tym również cywilną, której w naszym kraju odmówiono statusu przedsiębiorcy - należy wpisać do węgierskiego rejestru handlowego. Rejestr ten prowadzony jest przez wydzielone wydziały w sądach. Przykładowo w Budapeszcie adres Sądu Rejestrowego jest następujący: H-1051, Nádor u. 28 tel. 36-1 331-1150. Przy dokonywaniu rejestracji konieczne jest przedstawienie statutu (umowy) spółki oraz udokumentowanie faktu założenia konta bankowego. W przypadku podmiotu zagranicznego dokonującego rejestracji spółki kapitałowej wpłaty na to konto należy dokonać w walucie wymiennej. Wyjątek stanowią m.in. takie przypadki, kiedy podmiot zagraniczny przysługującą mu dywidendę reinwestuje na zwiększenie kapitału założycielskiego lub inwestuje w spółkę już funkcjonującą, ewentualnie w nowopowstającą. Konto takie jest zablokowane do momentu złożenia dokumentów spółki do sądu rejestrowego. Jeżeli działalność spółki będzie prowadzona w dziedzinach wymagających uzyskania zezwolenia albo koncesji lub zezwolenia na mocy odrębnych przepisów (odnosi się to przede wszystkim do działalności o znaczeniu strategicznym czyli energetyki oraz przemysłu zbrojeniowego), spółka jest zobowiązana uzyskać powyższe zezwolenia i decyzje przed rozpoczęciem działalności. Aby spółka mogła rozpocząć działalność gospodarczą należy też uzyskać numer typu REGON w

węgierskim Głównym Urzędzie Statystycznym, numer ewidencyjny podatnika, numer węgierskiego ZUS oraz zarejestrować się w odpowiedniej organizacji samorządu gospodarczego.

Opłata sądowa za zarejestrowanie spółki wynosi 2 % kapitału zakładowego (wniesionych wkładów - dla spółek osobowych), lecz nie mniej niż 60.000 forintów, a nie więcej niż 600.000 forintów. Koszt opublikowania w oficjalnym dzienniku urzędowym informacji o powstaniu spółki wynosi 20.000 forintów. Wymogi dotyczące publikowania informacji o spółkach i zdarzeniach z ich „życia” są skonstruowane podobnie jak w Polsce.

Filie i przedstawicielstwa handlowe na Węgrzech

Zgodnie z regulacją prawną ustawy nr CXXXII z 1997r. zagraniczne podmioty gospodarcze mogą utworzyć na Węgrzech swoje filie lub przedstawicielstwa handlowe. W obydwu przypadkach dla podjęcia działalności konieczne jest dokonanie wpisu w rejestrze sądowym. W celu rejestracji filii lub przedstawicielstwa niezbędne są poświadczony notarialnie dokumenty zawierające decyzję podmiotu zagranicznego o utworzeniu filii / przedstawicielstwa oraz określające jego formę prawną, siedzibę, kapitał zakładowy, zakres działalności. Opłata za rejestrację filii wynosi 200.000 forintów, a przedstawicielstwa handlowego – 100.000 forintów. Filie zagranicznych podmiotów gospodarczych są traktowane na Węgrzech jak firmy krajowe i ich działalność powinna być zgodna z ustawodawstwem węgierskim. Zagraniczne podmioty gospodarcze zobowiązane są zapewnić filiom fundusze niezbędne dla pokrycia kosztów stałych ich działalności i wywiązania się z ciężących na nich zobowiązań płatniczych. Filie w ramach działalności handlowej są upoważnione do zawierania kontraktów. Działalność przedstawicielstw handlowych zagranicznych podmiotów gospodarczych, w porównaniu z uprawnieniami filii jest ograniczona. Mogą one jedynie pośredniczyć w zawieraniu kontraktów oraz prowadzić działalność informacyjno-reklamową.

Daniny publicznoprawne i inne obciążenia podmiotów gospodarczych na Węgrzech

Na Węgrzech zarejestrowane przedsiębiorstwa krajowe i zagraniczne zobowiązane są obliczać i odprowadzać korporacyjny podatek dochodowy typu CIT. Dotyczy on następujących rodzajów przedsiębiorców: spółek, przedsiębiorstw państwowych oraz przedstawicielstw i filii przedsiębiorstw zagranicznych. Obowiązujące regulacje podatkowe dla tych przedsiębiorców zawarte są w ustawie nr LXXXI z 1996 r. Główne zasady konstrukcji korporacyjnego systemu podatkowego na Węgrzech nie odbiegają od rozwiązań modelowych OECD. Przedsiębiorstwa obciążone są podatkiem dochodowym w wysokości 18%, a więc aż o dziesięć punktów procentowych mniejszym, niż u nas. Znaczącą ulgą podatkową jest możliwość wyłączenia z podstawy opodatkowania kwoty wartości zamontowanych maszyn i urządzeń pod warunkiem, że firma prowadzi działalność na obszarze zagrożonym stopą bezrobocia powyżej 15%. Podatek ten, powiększony o odsetki za opóźnienie, firma musi natomiast opłacić, jeśli maszyny i urządzenia, licząc od dnia zamontowania, na przestrzeni trzech lat zostaną sprzedane, nieodpłatnie przekazane firmie działającej na innym obszarze kraju o niższym poziomie bezrobocia, wypożyczone lub wniesione jako aport do kapitału zakładowego innej firmy, w ten sposób, że miejsce ich wykorzystania jest poza gminami o stopie bezrobocia powyżej 15%.

Podatek ryczałtowy od dywidend uzyskiwanych z tytułu udziału w zyskach osób prawnych wynosi 20 %, co z kolei jest wartością wyższą, niż w Polsce, gdzie ten podatek wynosi 15%. Roczne oświadczenie podatkowe i bilans należy złożyć w odpowiednim urzędzie skarbowym do 31 maja roku następnego.

Istnieją na Węgrzech dość szerokie możliwości korzystania z ulg i zwolnień w zakresie korporacyjnego podatku dochodowego dla inwestorów zagranicznych. Przykładowo, na obszarach wskazanych przez węgierskie ministerstwo finansów jako obszary projektowanego rozwoju gospodarczego istnieje możliwość zwolnienia z podatków dochodowych na okres 10 lat dla inwestorów inwestujących na kwotę przekraczającą 3 miliardy forintów (około 12 milionów dolarów). Zwolnienie to jest jednak

dostępne dla podatnika tylko w tych latach, kiedy jego przychody przekroczą wskazaną kwotę dokonanej inwestycji.

Oczywiście przedsiębiorstwa na Węgrzech – podobnie jak w Polsce - oprócz podatku dochodowego mają jeszcze inne zobowiązania podatkowe. Każda jednostka gospodarcza będąca płatnikiem podatku ÁFA (węgierski VAT) jest zobowiązana do rozliczania się z tego podatku, którego stawka w stosunku do większości towarów i usług wynosi 25 %, zaś dla produktów i usług takich jak artykuły spożywcze, papier, wydawnictwa książkowe, nieprzetworzone produkty rolne oraz usługi publiczne wynosi 12%. Istnieje również podatek akcyzowy, zwany podatkiem konsumpcyjnym i pomimo że dotyczy on małej ilości przedsiębiorstw, produkujących lub sprowadzających dobra uznane za luksusowe, stanowi istotne źródło zasilania budżetu państwa.

Innymi podatkami, o których winien wiedzieć przedsiębiorca zamierzający inwestować na Węgrzech są: podatek budowlany (od nieruchomości), lokalne podatki obrotowe oraz podatek od dokonywanej sprzedaży nie opodatkowanej VAT, zbliżony w swej istocie do polskiego podatku od czynności cywilnoprawnych

Węgierski system celny jest oparty na zasadach wypracowanych w ramach GATT. Zasadą generalną jest, że cła są opłacane od importu finalnego na Węgry.

Każdy obywatel węgierski lub osoba nie będąca obywatelem, ale zamieszkała na stałe lub tymczasowo na Węgrzech i tamże zatrudniona, bądź prowadząca samodzielną działalność gospodarczą, zobowiązana jest od swych dochodów opłacać podatek od dochodów osobistych typu PIT. Tymczasowe miejsce pobytu oznacza, że podatnik spędza przynajmniej 183 dni pobytu na Węgrzech w danym roku.

Stosowane są 3 progi podatkowe, dla dochodów do 400.000 forintów oraz do 1.000.000 forintów i powyżej 1.000.000 forintów w roku podatkowym, w wysokości odpowiednio 20, 30 i 40 %. Oprócz podatków centralnych miejscowe samorządy mogą w ramach przepisów prawnych ustalić podatki miejscowe na zabezpieczenie swych wydatków. Wysokość tych podatków w stosunku do podatków centralnych jest znaczna.

Obowiązek wpłat na fundusze ubezpieczeń społecznych jest na Węgrzech podzielony pomiędzy pracobiorców i pracodawców. Pracobiorcy

zobowiązani są, zgodnie z obowiązującymi przepisami, do wpłaty 3 % dochodów brutto na fundusz ubezpieczeń zdrowotnych, 8 % dochodów brutto na fundusz ubezpieczeń emerytalnych. (Jeśli dochody brutto pracownika przekroczą kwotę 2.020.320 forintów, to wówczas zawieszają się dalsze potrącanie wpłat na ubezpieczenia zdrowotne i emerytalne.) Ponadto pracownicy wpłacają 1,5 % płacy brutto na fundusz pracy. Pracodawcy są również zobowiązani do odprowadzania 33 % pensji brutto pracowników na fundusz ubezpieczeń emerytalnych i zdrowotnych (z tego 11 % - na ubezpieczenia zdrowotne, a 22% - na ubezpieczenia emerytalne), 3 % pensji brutto na fundusz pracy oraz stałej miesięcznej kwoty w wysokości 3.900 forintów od jednego pracownika na fundusz ubezpieczeń zdrowotnych. Ponadto istnieje obowiązek uiszczania opłat na fundusz rehabilitacyjny przez przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 20 osób. Obowiązek ten istnieje w sytuacji, gdy ilość zatrudnionych niepełnosprawnych nie osiąga 5 % ogółu zatrudnionych. Wysokość należnej opłaty od 1999 r. obliczana jest jako iloczyn ilości osób brakujących do 5 % limitu zatrudnienia niepełnosprawnych i kwoty stanowiącej 3 % średniej, krajowej płacy brutto ogłaszanej przez węgierski Główny Urząd Statystyczny. Pracodawcy zobowiązani są do wpłacania zaliczek w okresach kwartalnych na podstawie średnich płac brutto z drugiego roku poprzedzającego rok rozliczany, tj. opłaty w roku 2002 obliczane są na podstawie średniej krajowej płacy z 2000 r.

Warunki i zasady konkurencji na rynku węgierskim

Ustawa regulująca sprawę konkurencji na rynku węgierskim (nr LVII) została przyjęta przez Parlament 25 czerwca 1996 r. w miejsce starej ustawy nr LXXXVI z 20 listopada 1990 r. Nowa ustawa zawiera większość elementów z ustawy poprzedniej i posiada również tzw. paragraf blankietowy stwierdzający, że wolność oraz uczciwość konkurencji powinna być respektowana, a także zabraniający wszelkich nieuczciwych postępowań rynkowych. Instytucją powołaną do rozstrzygania spraw związanych z problematyką konkurencji jest Urząd ds. Konkurencji Gospodarczej, którego

zasady działalności określone są wyżej wymienionych ustawach. Na mocy obowiązującej ustawy – bardzo podobnie jak w naszym kraju - w szczególności zabronione jest nadużywanie cudzej tajemnicy handlowej, nieuprawnione wykorzystywanie cudzej marki produktu i innych znaków towarowych i handlowych, naruszanie dobrej reputacji, bojkotowanie, spekulacyjne wstrzymywanie sprzedaży, sprzedaż wiązana, nieuczciwe postępowanie w trakcie przetargów oraz nieuczciwy obrót na Giełdzie Papierów Wartościowych. Dalej ustawa zabrania przekazywania fałszywych informacji konsumentom poprzez udzielanie nieprawdziwych wyjaśnień, co do podstawowych właściwości towaru, tendencyjnej i fałszywej reklamy poprzez nieodpowiednie porównywanie oraz ukrywanie podstawowych wad. Nowa ustawa w porównaniu do poprzednio obowiązującej wprowadza jednak pewne istotne modyfikacje. Dotyczą one następujących kwestii:

- postępowanie Urzędu ds. Konkurencji jest oparte na ocenie rezultatów występowania nieuczciwego postępowania organizacji gospodarczych, przez co rozszerzył się przedmiotowy zakres obowiązywania Ustawy;
- ogólny zakaz zawierania porozumień ograniczających konkurencję dotyczy również porozumienia typu pionowego, a nie jak dotychczas głównie porozumienia typu poziomego,
- w celu ograniczenia wątpliwości prawnych potencjalni partnerzy porozumień ograniczających konkurencję, zarówno typu pionowego jak i poziomego, powinni wystąpić o zwolnienie z ogólnego zakazu,
- szersze uznanie zasady indywidualnego kształtowania polityki handlowej poszczególnych przedsiębiorstw należących do tego samego właściciela;
- zmiana definicji pojęcia dominującej pozycji na rynku z podejścia ilościowego na podejście skoncentrowane na ustaleniu możliwości bycia przez daną organizację gospodarczą niezależnym podmiotem rynkowym;
- stworzenie specjalnego systemu automatycznych zwolnień od zakazu tworzenia porozumie typu pionowego z myślą o niedostatecznym stanie takich porozumień w niektórych branżach gospodarki węgierskiej w porównaniu z krajami wysokorozwiniętymi;
- stworzenie specjalnego systemu automatycznych zwolnień od zakazu tworzenia porozumień w przypadku niektórych rodzajów działalności w ramach sfery usług (wy łącznie reprezentacji, ubezpieczenia, porozumienia specjalizacyjne itp.);

- czynnikiem brany pod uwagę ze strony Urzędu ds. Konkurencji podczas wydawania pozwolenia na utworzenia porozumienia pomiędzy oddzielnymi organizacjami gospodarczymi lub ich wzajemne przejęcie będzie już wyłącznie wielkość obrotu łączących się podmiotów, a nie ich łączny udział w rynku. Nowa ustawa uwzględnia najnowsze zalecenia Unii Europejskiej w zakresie regulacji sfery konkurencji, a głównym problemem w najbliższej przyszłości jest właściwe wdrożenie i egzekwowanie jej postanowień.

Inwestycje zagraniczne na Węgrzech

Działalność zagranicznych podmiotów gospodarczych na Węgrzech na początku lat osiemdziesiątych regulowały przepisy prawne niższej, niż ustawowa rangi, które starały się przede wszystkim odpowiedzieć na pytanie, jakie zezwolenia są niezbędne do prowadzenia działalności gospodarczej przez inwestorów zagranicznych. Wówczas nie było jeszcze istniejącego obecnie systemu preferencji dla tych inwestorów. Globalne uregulowania prawne dla inwestorów zagranicznych na Węgrzech przyniosła ustawa nr XXIV z 1988 roku. Podstawowym celem tego aktu prawnego było zawarcie w jednym dokumencie wszystkich przepisów regulujących działalność gospodarczą przedsiębiorców zagranicznych. Wspomniana ustawa przestrzega przede wszystkim zasady tzw. narodowego traktowania, rozumianej jako równorzędne traktowanie inwestora krajowego i zagranicznego, w tym także pod względem podatkowym. Do 1991 roku obowiązywała też zasada ograniczonej przewagi, zgodnie z którą na udział zagraniczny przekraczający 50 % kapitału zakładowego spółki należało uzyskać zezwolenie Ministerstwa Finansów oraz Ministerstwa Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych. Poczynając od 1991 roku, nie ma już w zasadzie obowiązku uzyskiwania formalnego zezwolenia na prowadzenie przez inwestorów zagranicznych działalności gospodarczej na Węgrzech. Jednak w tych wypadkach, gdy prowadzenie jakiejś działalności gospodarczej wymaga zezwolenia, to uzyskanie takiego zezwolenia dotyczy zarówno przedsiębiorców węgierskich jak i zagranicznych. Ustawa zawiera również przepisy gwarancyjne, które zapewniają, że inwestor zagraniczny może transferować z Węgier swój zysk w walucie dokonanej inwestycji

(mogą to być jedynie dewizy wymienne). Co więcej, może na to uzyskać gwarancję Węgierskiego Banku Narodowego. Jeśli natomiast zysk inwestora zagranicznego zostaje reinwestowany na Węgrzech, wówczas może to zostać dokonane bez obciążeń podatkowych. Przepisy gwarantują również możliwość transferu za granicę 50 % wynagrodzeń pracowniczych w walucie, w której realizowano inwestycję, uzyskanych przez zatrudnionych przez inwestora zagranicznego cudzoziemców oraz osób traktowanych przez węgierskie przepisy jako cudzoziemców.

Nowelizacja z 1994 roku do ustawy nr XXIV o inwestycjach zagranicznych na Węgrzech dotyczy uzyskiwania przez inwestora zagranicznego prawa własności nieruchomości niezbędnej do prowadzenia działalności gospodarczej, w tym gruntu. Zakup innych nieruchomości przez osoby zagraniczne uzależniony jest od uzyskania zezwolenia ministra finansów. Ponadto, dokonujące rejestracji prawa własności Urzędy Ziemskie kontrolują, czy nabyta nieruchomość nie przekracza rozmiarów niezbędnych do prowadzenia danego rodzaju działalności gospodarczej. W dalszym ciągu – podobnie jak w Polsce - obowiązuje generalny zakaz nabywania przez cudzoziemców ziemi ornej oraz terenów objętych ochroną środowiska naturalnego. Charakterystyczna dla zmian w regulacji prawnej inwestycji zagranicznych na Węgrzech wprowadzonych w 1995 roku jest ich neutralność z punktu widzenia konkurencji rynkowej i wzmocnienie zasady narodowego traktowania przez co rozumie się, iż z aktualnie stosowanych preferencji, ulg i zwolnień, przy zachowaniu odpowiednich kryteriów, mogą korzystać wszyscy inwestorzy, zarówno krajowi jak i zagraniczni. Należy jednak stwierdzić, że proces rozwoju ustawodawstwa gospodarczego, jaki nastąpił w ciągu ostatnich kilku lat na Węgrzech i jego dostosowywanie do norm Unii Europejskiej praktycznie spowodowało, że odrębne funkcjonowanie ustawy o inwestycjach zagranicznych z 1988 r. nie jest już warunkiem niezbędnym dla obecności obcego kapitału na Węgrzech. Niemniej jednak ustawa ta zawiera generalne zobowiązanie strony węgierskiej do utrzymywania stabilnych regulacji prawnych dotyczących sytuacji inwestorów zagranicznych. Głównym elementem zapewnienia tej stabilności jest generalny zakaz przeprowadzenia wywłaszczenia, chyba że zachodzi stan wyższej konieczności ze względu na interes ogólnonarodowy. Gdyby to miało nastąpić, ustawa gwarantuje inwestorom wypłatę

odszkodowania wg rynkowej wartości poniesionych nakładów. Inwestorzy zagraniczni mają również zagwarantowaną możliwość repatriacji zysków oraz przychodów z likwidacji swoich inwestycji na Węgrzech w walucie kraju swojego pochodzenia. Obecnie Węgry posiadają podpisane z 36 krajami umowy o wzajemnej ochronie i popieraniu inwestycji.

Strefy wolnocłowe

Na Węgrzech istnieje ponad sto obszarów wolnocłowych i niektóre z nich działają na terenie parków przemysłowych lub specjalnych stref ekonomicznych. Strefa wolnocłowa jest specjalnym obszarem wydzielonym na terenie Węgier za zgodą Krajowego Dowództwa Straży Celnej i Finansowej i obszar ten traktowany jest jako zagranica pod względem regulacji celnych i dewizowych. Istnieją dwa rodzaje stref wolnocłowych:

- a) handlowa strefa wolnocłowa - przeznaczona tylko do celów magazynowania,
- b) przemysłowa strefa wolnocłowa, na której może się odbywać produkcja z przeznaczeniem na eksport.

Obszar strefy wolnocłowej musi wynosić minimum 2.000 m² i musi być wyraźnie odgradzony od obszaru nie należącego do tej strefy. Towary i środki produkcji oraz wyposażenie przeznaczone do prowadzenia działalności gospodarczej z wyłączeniem materiałów budowlanych, inżynierskich, pomocniczych oraz paliwa są zwolnione z ceł. Nie ma limitu czasowego dotyczącego przechowywania takich towarów na terenie stref wolnocłowych. Strefy wolnocłowe odgrywają bardzo dużą rolę w węgierskim handlu zagranicznym i ich znaczenie ciągle wzrasta. Właśnie tym strefom Węgry zawdzięczają sporo większy, niż w naszym kraju udział eksportu w globalnym produkcie krajowym brutto.

Z wypowiedzi przedstawicieli węgierskiej administracji wynika, że nie istnieje jeszcze dopracowany w szczegółach plan likwidacji tych stref na Węgrzech w związku z przystąpieniem do UE. Zakłada się, że przypadku likwidacji poszczególnych stref wolnocłowych, zostaną one włączone do węgierskiego obszaru celnego. Firmy działające w danym momencie na terenie tych stref otrzymają czasowe zwolnienie z zapłaty naliczonych zobowiązań celnych w celu uniknięcia spiętrzenia nagłych płatności na rzecz

budżetu państwa. Nie przewiduje się natomiast wprowadzenia odrębnych instytucjonalnych rozwiązań, które miałyby zachęcać przyszłych potencjalnych inwestorów zagranicznych do podejmowania działalności na Węgrzech, w zamian za ostateczną likwidację stref wolnocłowych po przystąpieniu do Unii. Ponadto, już obecnie większość firm z udziałem kapitału zagranicznego ulokowanych na terenie stref wolnocłowych prowadzi wymianę handlową głównie z krajami Unii. Po przystąpieniu Węgier do tego ugrupowania i tak ich działalność objęta będzie zwolnieniem z ceł w ramach Unii Celnej.

Spółki typu "off-shore"

Na Węgrzech, w odróżnieniu od pozostałych krajów Środkowej Europy stworzone zostały szerokie możliwości dla działalności spółek typu „off-shore”, porównywalne z tymi, które istnieją przykładowo w Luksemburgu czy na Wyspach Normandzkich. Należy przy tym podkreślić, iż pomimo zawarcia Konwencji między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Węgierską w sprawie unikania podwójnego opodatkowania w zakresie podatków od dochodu i majątku, sporządzonej w Budapeszcie dnia 23 września 1992 r, zgodnie z rozporządzeniem MF z dnia 11 grudnia 2000 r. w sprawie określenia krajów i terytoriów stosujących szkodliwą konkurencję podatkową, Węgry znalazły się na liście krajów, w których stosowana jest szkodliwa konkurencja podatkowa w zakresie usług o charakterze finansowym. Dodatkowo należy zwrócić uwagę na przepisy art. 11 ustawy z 1992 o podatku dochodowym od osób prawnych oraz art. 25 ustawy z 1991 o podatku dochodowym od osób fizycznych, które – o ile zajdą przesłanki określone w tychże przepisach, mogą stanowić podstawę określenia dochodów w drodze szacowania cen w transakcjach trans granicznych (por. rozporządzenie MF z dnia 10 października 1997 r. w sprawie sposobu i trybu określania dochodów podatników w drodze szacowania cen w transakcjach dokonywanych przez tych podatników), co może w konsekwencji zaprzepaścić możliwe do uzyskania dobrodziejstwa podatkowe wynikające z posiadania spółki „off shore” na Węgrzech.

Szczegółowo zagadnienia obciążeń podatkowo celnych spółek typu „off shore” są uregulowane w częściach 31 do 34 ustawy nr XCV z 1995 oraz w częściach 1,4 i 14 wspomnianej wyżej ustawy LXXXI z 1996 o podatku korporacyjnym. Firmy, które spełnią odpowiednie warunki mogą zostać objęte stopą korporacyjnego podatku dochodowego CIT w wysokości jedynie 3 %. Warunki, które podatnik musi spełnić dla osiągnięcia takiego efektu optymalizacji podatkowej są następujące:

- a) przedsiębiorca musi mieć status spółki akcyjnej lub spółki z ograniczoną odpowiedzialnością,
- b) kapitał spółki (zakładowy, akcyjny) musi w 100 % należeć do zagranicznej osoby prawnej lub fizycznej,
- c) spółka winna prowadzić swoją działalność wyłącznie zagranicą lub świadczyć dla klientów zagranicznych usługi nie finansowe, zakwalifikowane jako usługi eksportowe z punktu widzenia węgierskich przepisów o podatku VAT,
- d) wśród pracowników, zarządu oraz rady nadzorczej większość powinni stanowić obywatele węgierscy,
- e) spółka powinna posiadać rachunek bankowy na Węgrzech,
- f) spółka powinna korzystać z usług firmy audytorskiej zarejestrowanej na Węgrzech,
- g) dopuszcza się brak pośredniego lub bezpośredniego udziału w firmie węgierskiej, właściciele firmy nie mogą być równocześnie bezpośrednimi udziałowcami innej firmy węgierskiej.

Istnieje na Węgrzech szereg podmiotów, które na bieżąco wspomagają powstawanie spółek typu „off-shore”. Średni koszt założenia takiej spółki wynosi około 3500 do 4000 dolarów, zaś roczny „abonament” obejmujący m.in. zarejestrowany adres firmy i standardową obsługę ze strony firmy wspomagającej to koszt około 2500 dolarów. Należy zauważyć, że węgierskie rozwiązania typu „off-shore” są optymalnie skonstruowane dla prowadzenia działalności gospodarczej firm sektora IT. W Europie poza Luksemburgiem, Węgry w tym zakresie praktycznie nie mają konkurencji.

Reasumując powyższe informacje, wypada stwierdzić, że warunki działalności gospodarczej na Węgrzech chociaż z pozoru przypominają

polski, to są jednak „inne”, przyjaźniejsze dla przedsiębiorcy już chociażby z uwagi na mniejszą skalę obciążeń podatkowych oraz społecznych.

Opracowano na podstawie materiałów Węgierskiego Biura Handlowego, Ambasady RP w Budapeszcie, biura International Legal Services z Budapesztu oraz danych własnych.

*Aleksander Stuglik
autor jest prawnikiem Kancelarii B. Żuradzka Sp. K.z Katowic*